

Partnerství a spolupráce – NAKLIV (Národní klastr informačního vzdělávání)

*Bc. Jan Zikuška, Bc. Eva Güntherová /
Kabinet informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita Brno*

Resumé:

Projekt NAKLIV – Národní klastr informačního vzdělávání – reaguje na aktuální potřeby zkvalitnit a zvýšit efektivním způsobem spolupráci, sdílení materiálů a dobré praxe mezi institucemi, které realizují informační vzdělávání. Cílem projektu je mimo jiné inovativním způsobem podpořit vzdělávání garantů informační gramotnosti. Díky projektu dále vznikne moderní virtuální prostředí pro vzájemnou komunikaci, kooperaci a transfer znalostí a zkušeností.

Klíčová slova: *informační vzdělávání – informační gramotnost – spolupráce – partnerství – projektová činnost – NAKLIV – PARTSIP – KISK.*

Summary:

The NAKLIV Project – The National Cluster of an Information Education – reacts to current demands to improve the quality and enhance the cooperation, sharing the materials and good experiences among institutions that carry out an information education. The main target of this Project is to give support in the innovative way to the education of information literacy guarantees. There is going to originate a modern virtual environment for mutual communication, cooperation and transfer of knowledge and experiences thanks to this Project.

Keywords: *Information education – Information literacy – Partnership – Cooperation – Project activity.*

Informační vzdělávání a vzdělávací aktivity patří mezi knihovnické služby, které překračují rámec pasivního poskytování informací. Nabízí možnost rozvíjet schopnost aktivní transformace informací na znalosti. Knihovnické aktivity tohoto typu doplňují a rozšiřují tradiční portfolio knihovnických služeb, ale také zvyšují atraktivitu knihoven a celkově přidanou hodnotu, kterou do společnosti přinášejí.

Většina vzdělávacích aktivit má téměř totožné cíle, ovšem každá knihovna volí svůj individuální přístup – zaměřuje se na různorodé obsahy, používá odlišné formy a orientuje své služby na různé cílové skupiny. Odlišnosti můžeme nacházet nejen napříč celým spektrem knihoven, ale i mezi knihovnami typologicky podobnými. Tato situace má nepopíratelné výhody: přizpůsobení se požadavkům cílové skupiny, individuální přístup k uživatelům, sledování konkrétních cílů dané knihovny. Na druhou stranu má i své stinné stránky: takový přístup je časově i finančně náročnější a většinou nemá takový efekt, jako kdyby při přípravě a pořádání vzdělávacích služeb knihovny aktivněji spolupracovaly.

Spolupráce, aktivní partnerství a posilování vztahů mezi institucemi je cílem jedné z výzev pro předkládání projektů do Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost (spolufinancované Evropskou unií), kterou vyhlásilo v únoru 2009 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. V reakci na vyhlášení této výzvy svolal Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně potenciální partnery, kteří by rádi posílili spolupráci a nastartovali vzájemnou výměnu znalostí na poli informačního vzdělávání. Výsledkem této aktivity bylo podání projektu, do kterého se zapojilo kromě žadatele (Masarykova univerzita) také dalších 7 partnerských institucí.

Projekt Národní klastr informačního vzdělávání (NAKLIV) – podpora spolupráce, sdílení a transferu znalostí – uspěl a byl doporučen k financování. Jeho realizace začala

15. listopadu 2009. Cílem tohoto článku je především seznámit odbornou veřejnost s vizí, jež utváří jeho rámec a s cestami, po kterých se za nimi vydáme. Je třeba zdůraznit, že z hodnot a výstupů vzniklých v rámci projektové činnosti budou moci těžit nejen zapojené partnerské instituce, ale i všechny ostatní subjekty zaměřující se na problematiku informačního vzdělávání.

Cíle NAKLIVu

Zájemce o problematiku informačního vzdělávání může překvapit již samotný pojem „klastř“, který je obsažen v názvu projektu. Smyslem projektu není vytvořit klasický klastř typický pro průmyslovou a komerční sféru. Chceme především využít výhody, jež jádro myšlenky klastrování nabízí: posílit konkurenceschopnost, iniciovat výměnu znalostí a zkušeností, efektivněji využívat lidské i finanční zdroje a podpořit intenzivnější inovaci produktů v oblasti informačního vzdělávání.

Hlavním cílem NAKLIVu je iniciovat a následně všestranně podporovat síťování a spolupráci v oblasti informačního vzdělávání nejen na úrovni institucí, ale i jednotlivých expertů. Projekt reaguje na aktuální potřebu zkvalitnit informační vzdělávání pomocí efektivní spolupráce odborníků a institucí angažovaných v tomto tématu, sdílení materiálů a dobré praxe. Dílčí cíl představuje vybudování funkční moderní platformy pro komunikaci a vzdělávání nepedagogických pracovníků (knihovníků), akademických pracovníků a doktorandů. Jeho plnění tak ve výsledku nepřímo přispěje k celkovému zvýšení kvality informačního vzdělávání studentů vysokých a vyšších odborných škol. Veškeré projektové aktivity spolu vytváří komplexní rámec pro všestrannou podporu této oblasti a vzdělávání garantů informační gramotnosti v celé ČR, kteří budou díky projektu certifikováni a stanou se tak dalšími nositeli a realizátory myšlenek projektu.

Realizace NAKLIVu

Základním krokem bude ustanovení neformálního partnerství institucí (klastru), které se zabývají oblastí informačního vzdělávání, a které se rozhodly těžit ze vzájemné spolupráce – tj. žadatelé a partneři projektu:

- Masarykova univerzita v Brně
- Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
- Slezská univerzita v Opavě
- Univerzita Karlova v Praze
- Univerzita Palackého v Olomouci
- Vysoké učení technické v Brně
- Moravská zemská knihovna v Brně
- Vyšší odborná škola knihovnických, informačních a sociálních služeb v Brně

Jedním z dalších kroků se stane vymezení kompetencí, kterými odborníci z oblasti informačního vzdělávání musí disponovat – zde se předpokládá zapojení co nejširšího spektra odborníků z celé ČR nad rámec klastru. Cíle a realizace projektu se následně zaměří na vzdělávací aktivity, které tyto kompetence u realizátorů informačního vzdělávání rozvinou. Vznikne řada seminářů a workshopů zaměřených tematicky například na soft skills, didaktické schopnosti (lektorská činnost), ovládnání nejnovějších ICT nástrojů nebo podpora kolaborace a sdílení znalostí. I tyto aktivity budou nabízeny cílové skupině mimo rámec ustanoveného klastru – široké veřejnosti nejen z řad akademických knihoven.

Další aktivitou podporující vzájemnou spolupráci a výměnu znalostí bude realizace intenzivních stáží mezi partnery projektu, na kterých bude docházet k neformálnímu utužování vazeb v klastru, k intenzivní výměně znalostí a zkušeností při realizaci aktivit zaměřených na témata z oblasti informačního vzdělávání.

Během celého trvání projektu bude systematicky budováno virtuální a znalostní prostředí – místo, které by se do budoucna mělo stát trvalým zázemím pro vzájemnou

komunikaci, spolupráci, sdílení znalostí, informačních zdrojů a výukových materiálů pro oblast informačního vzdělávání.

Cílová skupina projektu

Projekt je v první řadě zaměřen na knihovníky-specialisty, kteří vyučují a garantují aktivity v oblasti informačního vzdělávání. Opomenuti však nezůstanou ani knihovníci, kteří se s problematikou informační gramotnosti setkávají v rámci jiné specializace (např. referenční knihovníci, kteří jsou v nejužším kontaktu s uživateli).

Neméně důležitou cílovou skupinou jsou akademičtí pracovníci a studenti doktorandské formy studia vysokých škol – ti mohou implementovat principy informačního vzdělávání přímo do výuky odborných předmětů, uplatňovat zásady informačně gramotného chování v rámci diplomových seminářů apod.

Vzhledem k současným trendům ve světě, které potvrzují smysluplnost snahy integrovat principy informačního vzdělávání a kompetence spojené se spoluprací do všech stupňů vzdělávání, jsou cílovou skupinou i pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci vyšších odborných škol. Právě tito pedagogové a knihovníci mohou včas nasměrovat své studenty a uživatele a významně tak ovlivnit jejich návyky a postoje, které zúročí v dalším studiu nebo rovnou uplatní v praxi.

Inovativnost NAKLIVu

Projekt je svým odborným obsahem orientován „pouze“ na problematiku informačního vzdělávání. Klade si ovšem za svůj cíl realizaci širokého spektra klíčových aktivit, které spojuje idea spolupráce, vzájemné inspirace a podpory. Jako velký klad vidíme skutečnost, že z projektu budou těžit nejen stávající členové kladu, ale i další instituce a zájemci z řad odborné veřejnosti.

V rámci jednotlivých projektových aktivit se budeme snažit především:

- nastartovat aktivní spolupráci mezi partnery kladu, která povede k úspoře finančního i lidského potenciálu, zvýšení kvalifikace odborníků a posílení inovačních schopností jednotlivých institucí;
- umožnit vznik zcela unikátního virtuálního prostředí založeného na širokém spektru nástrojů poskytujících vysoký stupeň interakce, komunikace a kolaborace;
- jednoznačně a srozumitelně definovat základní kompetence odborníků, kteří se podílejí na projektech pro rozvoj informační gramotnosti;
- zpřístupnit odborné veřejnosti semináře a workshopy pro rozvoj schopnosti spolupracovat a vytvářet fungující partnerství, včetně praktických dovedností týkajících se využívání konkrétních nástrojů a aplikací použitelných především pro oblast informačního vzdělávání;
- realizovat e-learningový kurz, který rozvine a naváže na systém seminářů a workshopů a umožní tak další vzdělávání pro zájemce, kteří se nebudou moci účastnit reálných face to face aktivit;
- zajistit mobilitu odborníků z partnerských institucí, která doplní a zefektivní virtuální kontakt partnerů – umožní cílené sdílení znalostí konkrétním odborníkům a posílí tzv. „měkké sítě“ (neformální spolupráci v kladu).

Díky financím získaným ze strukturálních fondů EU a zapojení partnerských institucí má

klastr ambice stát se aktivním a významným účastníkem na poli informačního vzdělávání.

Partnerský projekt PARTSIP

Inovativnost projektu je podpořena i propojením na další projekt Kabinetu informačních studií a knihovnictví, projekt Partnerská síť informačních profesionálů (PARTSIP). Cílem projektu PARTSIP je navázání a prohloubení vztahů mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými organizacemi a subjekty soukromého sektoru reprezentujícími vzdělávání, výzkum, vývoj a aplikaci znalostí v oboru informační studia a knihovnictví, a oborů, které tvoří jeho transdisciplinární základ. Tato spolupráce bude zahrnovat jak přenos informací a znalostí mezi zúčastněnými subjekty, tak síťování klíčových expertů. Cílem vytvoření sítě je stabilizace platformy pro podporu budoucích společných projektů a aktivit. V rámci tohoto strategického cíle definujeme dílčí cíle zaměřené na jednotlivé oblasti spolupráce.

1) *Realizaci sérií setkání zástupců všech uvedených sektorů* formou konferencí, seminářů a workshopů pokrývajících základní témata potenciální spolupráce partnerů:

- organizace znalostí a znalostní management;
- elektronické archivy, digitalizace;
- competitive intelligence;
- nové technologie v komunikaci;
- autorskoprávní aspekty využívání informací;
- podpora inovací a role informačních profesionálů;
- vědecká komunikace;
- projektové řízení.

2) *Vytvoření kurzu pro další vzdělávání informačních pracovníků* (kurz „Informační mediátor“) s cílem poskytnout účastníkům kurzu vzdělání nezbytné pro informační mediaci mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi a soukromým sektorem. Součástí tohoto kurzu bude i absolvování pracovní stáže za účelem získání zkušeností z jiného sektoru. Tyto stáže budou určeny pro akademické a neakademické pracovníky, pedagogické a vědecké pracovníky a další pracovníky z řad partnerů projektu.

3) *Vytvoření elektronických platforem pro sdílení a výměnu informací*. Za tímto účelem zřídíme interaktivní webový portál a virtuální kontaktní centrum v multiuživatelském virtuálním prostředí (MUVE).

4) *Vytvoření metodik a standardů pro další spolupráci*. Metodiky jsou jednou ze záruk udržitelnosti projektu a povedou k dalšímu síťování i po ukončení projektu.

Věříme, že spolupráce a výměna zkušeností i znalostí mezi projekty NAKLIV a PARTSIP se pozitivně odrazí v kvalitě poskytovaných služeb pro odbornou veřejnost. Přínosem pro samotné knihovny i zapojené instituce se stane efektivnější komunikace, posílení inovace a otevření aktivnější spolupráce na dalších možných projektech.

Literatura:

Czechinvest – agentura pro podporu podnikání a investic. *Průvodce klastrem* [online]. 2007, 20.1.2007 [cit. 2009-11-03]. Pdf. Dostupný z WWW: <<http://www.czechinvest.org/data/files/pruvodce-klastrem-63.pdf>>.

Exchange of Good Practice and Peer Learning Activities. Education & Training. European Commission [online]. Last update April 24, 2009 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc32_en.htm>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Vyhlášení výzvy IPo – oblast podpory 2.4 Partnerství a sítě* [online]. 2009 [cit. 2009-11-03]. Pdf. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/ESF/vyzva_2.4_OP_VK/Vyzva_2.4.pdf>.

PAVELKOVÁ, D. a kol. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. 268 s. ISBN 978-80-247-2689-2.

Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb : eurosměrnice KIS [ECIA : The European Council of Information Associations]. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 1999. 51 s. ISBN 80-85851-10-5.

Státní informační a komunikační politika : e-Česko 2006 [online]. Praha : Ministerstvo informatiky, 2004 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/docs/SIKP_def.pdf>.